

CIĘŻYĆ (33) *vb impf*

W inf: ciężzyć (3) *Diar* (2), *Mącz*, ciężzyć (3) *LibLeg*, *RejRozpr*, *RejPos*. *W imp:* cięż. *W formach praes:* cięż- (15) *BierEz* (2), *FalZioł*, *GlabGad* (2), *RejRozpr*, *GliczKsiąż*, *KochFr*, *GrabowSet* (4), *WyprPl*, *SkarKaz*, *ZbylPrzyg*, cięż- (7) *LibLeg* (2), *RejJóz*, *RejKup* (2), *Leop*, *GórnDworz*. *W pozostałych formach:* cięż-.

inf ciężzyć (6). ◇ *praes 3 sg* cięży (15). ◇ *3 pl* ciężą (5). ◇ *praet 3 sg m* ciężył (1) *RejKup*, ciężel (1) *ActReg*. ◇ *3 pl m pers* ciężyli (1). ◇ *imp 2 sg* cięż (1). ◇ *con 3 sg m by* ciężył (1). ◇ *praes act* ciężąc (2).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Być, stawać się ciężkim, przygniatać ciężarem, wagą; habere pondus, ingravescere Cn (14)* : Ná ktorey lepiej być łtronie/ A ktora pierwey zátonie? On rzekł/ zádek pierwey tonie/ Lepiej być ná pierwey łtronie. Bo iż nie ták bárzo cięży/ Ná ołtátku lie pograży. *BierEz* I4v; *GlabGad* G7, G8.

ciężzyć komu, czemu (5): *FalZioł* IV 8c; Iutrzniey tey nigdy nielłychać [...]. Odłpiewa ią czáfem łowá Bo więc księdzu cięży głowá. *RejRozpr* A2v; *WyprPl* C2v; *SkarKaz* 123b; *ZbylPrzyg* A4v.

ciężzyć na kim (1): Przetoćiem ták bárzo bieży/ Iże ná nim nic nie cięży *BierEz* Bv.

W przén (1) : Dżiwna rzecz iáko ciężko czczą nośić kálétę: A dżiwniéy iáko cięży/ wydawłzy monétę. *KochFr* 43.

a. *O przeżyciach duchowych (4)* :

ciężzyć komu, czemu (2): Ia grzech łwoy wyznawam/ á łumnieniu memu/ To cięży/ żem zgrzelzył/ tobie włzechmocnemu *GrabowSet* V2, K4v.

Zwrot: »ciężzyć duszy, na duszy« (2 : 1): *SERcełtruchłáło/ żywot cięży dułzy GrabowSet* M2v, K4v, X3.

2. *Narzekać, skarżyć; expostulare Modrz (16)* :

ciężzyć na kogo (8): pan woyewoda nyema przecz ciężicz na pana mego othy rzeczi *LibLeg* 10/154; *RejJóz* K6v; *RejKup* d8, N; Zatym skoro Biskup Krakowski powstał i jał ciężzyć na pošły *Diar* 58; *OrzQuin* Ev; *RejPos* 333; *ModrzBaz* [16]v.

ciężzyć o co (3): A ták niemáłci ocz ciężyc Obádwałcie nie dáli nie *RejRozpr* B3v; *GórnDworz* R4; *ActReg* 131.

Zwrot: »ciężyc sobie« [szyk zmienny] (8): pan woyewoda do mnie włkazacz raczil czyazacz sobiee yakobi on przes pošli swe niemogl nycz otrzimacz *LibLeg* 10/153v, 10/154; *RejKup* cc5; *Diar* 64; *GliczKsiąż* M2v; *OrzQuin* Ev; *GórnDworz* R4; *ActReg* 131.

3. *Uciskać; deprimere Cn [kogo] (2)* : nie záłmączay áni cięż [ne contristes] bráthá twego *Leop* Lev 25/14; á będę świádkiem prędkim złoczyńcom [...] y thym co [...] poniżáią wdowy y łieroty/ y thłumią a ciężą pielgrzymá [et opprimunt peregrinum] *Leop* Mal 3/5.

4. *Przejmować się [co] (1)* :

Zwrot: »sobie ciężzyć« (1): Graviter aliquid advertere, Bárzo łobie co ciężyć/ k łercu brác. *Mącz* 487a.

Synonimy: 1. uciskać; 2. narzekać, skarżyć się; 3. cisnąć, przyciskać, uciskać.

Formacje pochodne: obciężzyć, obciężzyć się, ociężyć, ociężyć się, ściężyć, uciężyć; ciężać, obciężać, obciężać się, ociężać, ściężać, uciężać; ciężec, obciężec, ociężec, ściężec; obciężować; obciężywać.

